

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СИЛАБУС**

навчальної дисципліни
Екологічна освіта і культура
2021 – 2022 н.р.

Анотація дисципліни

Вивчаються принципи екологізації освітнього простору; розкриваються пріоритети екологічної освіти, роль екологічної освіти для реалізації засад сталого розвитку та педагогічні та організаційно-методологічні аспекти організації екологічної освіти; формуються вміння як розробляти екологічні проекти, екологічні програми і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля; використовувати екологічну освіту як освіту для сталого розвитку суспільства. Формування у студентів вмінь використовувати засоби екології в системі освіти; укладати рекомендації щодо методів вирішення екологічних проблем; розробляти екологічні проекти, екологічні програми і практичні рекомендації щодо збереження довкілля та формувати погляди, ціннісні категорії і визначати поведінку, спрямовану на гармонізацію відносин у системі людина-природа

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Загальний обсяг дисципліни	3/90 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	вибіркова
Інститут (факультет)	біолого-природничий факультет
Кафедра	екології та географії
Курс	4
Семестр	8
Вид підсумкового контролю	залік
Мова навчання	українська
Види занять	Лекції, практичні, самостійна робота
Методи навчання	Комплексна лекція із застосуванням інформаційних комп'ютерних технологій (Power Point); дедуктивні, пошукові, навчальні дискусії, проектний метод, формування умінь, диспут, інтерактивні та проблемно-пошукові методичні прийоми.
Форма здобуття освіти	Денна
Лінк на дисципліну	посилання на розроблений електронний курс, розміщений у https://dspu.edu.ua/biolog/opisi-disciplin-navchalnogo-planu-pidgotovki-faxivciv-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishhoi-osviti-specialnosti-101-ekolog https://dspu.edu.ua/biolog/navch-zab/10101-ecology/ https://classroom.google.com/u/0/w/MzQyMjcyNTM0NDNa/tc/Mjc1MTE5NjYyMzg2 Zoom: Ідентифікатор конференції: 846 146 1858 пароль: 1eNetJ

Розподіл годин за видами робіт													
Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год / кредити ЄКТС	Кількість годин							Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття						Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота				
Денна	IV	VIII	90/3	48	32	-	16	-	42	-	+	-	
2. Викладачі													
Прізвище, ім'я, по батькові Посада E-mail: Тел.:			Стецула Надія Осипівна кандидат біологічних наук, доцент доцент кафедри екології та географії n.stetsula@gmail.com +38 067 8483361										
3. Характеристика навчальної дисципліни													
Мета навчання			Метою навчальної дисципліни є сформувати у студентів розуміння закономірностей екологізації освітнього простору, пріоритетів екологічної освіти та роль екологічної освіти для реалізації засад сталого розвитку.										
Компетентності			<p style="text-align: center;">Програмні компетентності</p> <p>При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти такими компетентностями:</p> <p>Загальні:</p> <p>Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, формулювання проблеми, обґрунтування необхідності її розв'язання, формування власного погляду, критичного осмислення фактів, явищ, подій, логічного викладу своєї думки, узагальнень, пошуку історичної інформації. Здатність до самовиховання, самовдосконалення, відповідального і творчого підходу в професійній діяльності.</p> <p>Фахові:</p> <p>Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.</p>										
			Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність студентів: Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.										

Результати навчання	<p>Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.</p> <p>Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.</p> <p>Уміти застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень.</p> <p>Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</p> <p>Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</p> <p>Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.</p>
Пререквізити дисципліни	<p>Вивчення курсу «Екологічна освіта і культура» спирається на знання студентів, які вони отримали під час вивчення загальної екології, ландшафтознавства і ландшафтної екології, соціоекологія, біоекологія, моніторинг довкілля, екологічна безпека, організація управління в екологічній діяльності.</p>
Постреквізити дисципліни	<p>Вивчення дисципліни необхідне для розвитку загальних громадянських та професійних компетентностей майбутнього еколога. Освітній компонент закладає основи для вивчення студентами на другому (магістерському рівні) вищої освіти та для написання роботи бакалаврської роботи</p>

4. Програма дисципліни

Актуальність екологічної освіти і культури виховання як наукової дисципліни.

Екологічна освіта – необхідна умова подальшого існування усієї цивілізації. Пріоритети екологічної освіти. Історія розвитку екологічної освіти. Мета, завдання та очікувані результати екологічної освіти і культури. Задачі курсу, його об'єм та контроль знань. Знайомство з основними розділами курсу, зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Охарактеризуйте екологічну освіту як інструмент формування екологічної культури.

Концепція екологічної освіти в Україні

Передумови розроблення концепції екологічної освіти в Україні. Стратегічні напрямки і тактичні завдання розвитку екологічної освіти. Зміст та структура Формальної і неформальної екологічної освіти. Дошкільне виховання, загальна середня екологічна освіта, середня професійна екологічна освіта, вища екологічна освіта, післядипломна екологічна освіта.

Державне управління екологічною освітою та вихованням

Умови реалізації Концепції. Державне управління екологічною освітою та вихованням. Закон України про освіту. Закон України про охорону навколишнього природного середовища. Інструктивні матеріали Міністерства освіти України (методика контролю якості знань, умінь, навичок та інші). Методичні рекомендації щодо викладання географії у закладах середньої освіти. Програми географії для закладів середньої освіти.

Концепція сталого розвитку. Поняття про сталий розвиток. Основні поняття та визначення. Найголовніші загрози для розвитку людства, що спричинили появу та впровадження принципів сталого розвитку суспільства Характеристика документів із сталого розвитку суспільства. Освіта для сталого розвитку: мета і основні характеристики. Цілі та завдання освіти для сталого розвитку за міжнародними документами Роль екологічної освіти як складової освіти для сталого розвитку в Україні. Роль секторів суспільства для впровадження освіти для сталого розвитку в Україні.

Екологічні проблеми в контексті екологічної освіти.

Екологічні проблеми як вимога екологічної освіти. Екологічні виклики на межі тисячоліть. Антропологічна криза в контексті екологічних проблем. Аналіз наслідків нераціональної взаємодії людини з природним середовищем (регіональний та глобальний рівні). Визначення “критичних” об'єктів і процесів оцінки ризику. Безпека розвитку сучасного суспільства. Поняття гармонії у взаємодії з природою. Впливу екології на зміну (трансформацію чи реформацію) нинішнього способу життя людей.

Екологічне виховання та екоетика. Екологічна етика як важлива складова екологічної

свідомості. Екоцентричні та антропоцентричні моделі екологічної етики. Витоки антропоцентризму. Природоохоронна-неспроможність антропоцентризму. Етика дикої природи як радикальний напрямок екологічної етики. Екоетичний ідеал. Етика Землі О. Леопольда. Етика благовоління перед життям А. Швейцара. Теорія Вернадського про ноосферу: утопія або реальність? Коеволюція людини і природи М. Моїсеєва. Екологічна етика і природоохоронна естетика.

Педагогічні технології як механізми екологічної освіти

Структурні частини навчальної технології: концептуальна основа, конкретизація запланованого результату, модель навчання, алгоритм навчальної діяльності, наскрізна діагностика, контроль і корекція поточних і підсумкових результатів. Критерії технологічності: актуальність, результативність, цілеспрямованість, системність, наявність інваріантного механізму реалізації методичної моделі навчання, відтворюваність. Технологія навчально-ігрової діяльності; технологія інтерактивного навчання; технологія проектної діяльності. Методичні прийоми як інструменти реалізації навчальних технологій. Методика екологічного виховання учнів в закладах середньої освіти.

Історія розвитку екологічної освіти. Становлення “Екології” як фундаментальної природничої науки. Основні напрями розвитку екологічної освіти. Стандартизація змісту шкільної екологічної освіти у сучасній школі. Передумови стандартизації екологічної освіти у сучасній школі. Стандартизація змісту екологічної освіти. Принципи стандартизації. Вимоги щодо екологічної освіченості школярів. Інформаційний зміст екологічних знань відображений у державному стандарті базової та середньої освіти. Сутність та особливості побудови екологічної освіти. Проблеми в екологічній освіті.

Екологізації освітнього простору сучасної загальноосвітньої школи.

Освітній простір як чинник розвитку особистості. Сутність екологізації освітнього простору. Ековідповідне освітнє середовище. Принципи, критерії і показники екологізації освітнього простору. Принцип цілісності, акмеологічний принцип, превентивності, життєво-смісло-творчої відповідальності.

Екологічні знання як компонент екологічної культури.

Еволюція екологічної освіти в Україні та її стан на сучасному етапі. Компоненти, цілі, пріоритети, перспективи розвитку екологічної освіти. Екологізація навчальних предметів природничого циклу. Методика формування екологічних знань: знанневий, діяльнісний та ціннісні компоненти екологічної освіти. Вивчення екологічних фактів. Формування екологічних уявлень. Формування екологічних понять.

Екологічна свідомість: особливості генези та формування.

Екологічна свідомість: дійсне та уявне. Стрижневі елементи формування екологічної свідомості: знання, усвідомлення, ставлення, навички, діяльність. Екологічна свідомість як феномен освітянського процесу. Формування екологічної свідомості та мислення засобами екологічної освіти. Інтеграція природничо-наукового знання у формуванні екологічної свідомості. Екологічна мораль та екологічна свідомість. Протиріччя антропоцентризму та натуралізму в усвідомленні екологічних реалей. Роль екологічної освіти у формуванні особистості, засоби масової інформації, як один із способів формування екологічної свідомості.

Педагогічні умови екологізації освітнього простору загальноосвітньої школи.

Екологізація навчально-виховного процесу як складової освітнього простору. Екологічно доцільна взаємодія школярів із природним середовищем. Міжособистісне спілкування як умова екологізації освітнього простору сучасної загальноосвітньої школи. Соціальне партнерство з екологізації освітнього простору. Екологізація навчально-виховного та наукового простору. Програмно-методичне забезпечення екологізації освітнього простору загальноосвітнього навчального закладу.

Вчинок – одиниця поведінки. Типи екологічних вчинків і поведінки. Класифікація типів поведінки за різним ступенем екологічності: екологічно доцільна, природовідповідна, індиферентна, екологічно руйнівна. Характеристика поведінкових портретів різних типів поведінки. Орієнтири вибору екологічної поведінки, цінності та ідеали. Моральний ідеал, виховний ідеал,

Екологічний проект. Технологія проектної діяльності. Етапи виконання екологічного проекту. Структура проекту. Технологічна картка навчального проекту. Організаційно-дослідницькі етапи проекту: проектувальний етап, технологічний та рефлексія. Методичні

особливості організації навчально-пізнавальної діяльності реалізації проекту.

Програмно-методичне забезпечення екологізації освітнього простору загальноосвітнього навчального закладу. Навчальна програма курсу за вибором для учнів 9–11 класів «Мій екологічний вибір». Навчальна програма курсу за вибором «Екологічні проблеми урбанізованого середовища». Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Людина і довкілля» (за матеріалами міжнародного проекту «Зелений пакет»)

Використання засобів екології в закладах середньої освіти. Організація проектної діяльності щодо вивчення організації природного середовища. Діагностика культури екологічної поведінки в закладах освіти. Методика проведення уроків екологічного спрямування, позашкільна та позакласна робота з використанням засобів екології. Методика формування екологічних компетентностей в учнів у закладах середньої освіти.

Тематика практичних занять

1. Розробити План дій зі сталого розвитку
2. Технологія формування культури екологічної поведінки в закладах освіти.
3. Методика діагностики культури екологічної поведінки в закладах освіти.
4. Методика формування екологічних компетентностей.
5. Методика формування екологічних знань.
6. Методика проведення позашкільного заходу із застосуванням засобів екології екологічного виховання.
7. Стратегії поведінки людини у природі.
8. Екологічний проект.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Аудиторія № ____, навчальний корпус № 11 вул. Т.Шевченка, 23 (Дистанційне навчання)
Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання, компютер.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений із викладачем.

7. Система оцінювання

Контроль знань студентів здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, написання контрольної роботи, співбесідою з лектором. Формою підсумкового контролю є залік.

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється відповідями на практичних заняттях, підсумковою контрольною роботою, співбесідою з лектором та заліком.

Розподіл 100 балів між видами робіт

Форми контролю	Семестр – VIII
Оцінювання на практичних заняттях	40
Контрольна робота	30
Співбесіда з лектором	30
Всього балів	100

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих на практичних заняттях (40 балів), виконання контрольної роботи (30 балів), співбесіди з лектором (30 балів).

При оцінюванні на практичних заняттях (40 балів) враховуються: повнота виконання завдань; правильність та якість виконання завдань; наявність висновків; акуратність в оформленні та усні відповіді: рівень осмислення навчального матеріалу; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення.

Оцінювання практичних робіт проводиться за чотирьохбальною шкалою (наприклад, оцінками «5», «4», «3», «2»). Загальний бал на практичних заняттях обчислюється за формулою:

$$x = \frac{A \times K}{n \times 5}$$

де x – кількість балів за поточну успішність; A – сума усіх поточних оцінок за чотирьохбальною шкалою при вивченні модуля, включаючи оцінки „2”; n – кількість поточних оцінок (не менше чотирьох), якщо $n < 4$, то загальний бал за оцінювання на практичних заняттях = 0; K – кількість балів, відведених на поточний контроль модуля; A/n – середня оцінка поточного контролю.

Якщо студент з поважних причин не зміг отримати відповідну кількість оцінок, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Контрольна робота (30 балів) передбачає виконання теоретичних та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати під час розробки конспекту уроку.

При оцінювання співбесіди з лектором (30 балів) враховується рівень осмислення навчального матеріалу; рівень сформованості теоретичних знань і практичних вмінь; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення; використання додаткової літератури; порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

Отже, сумарна кількість балів з дисципліни визначається сумою усіх видів діяльності.

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Політика дисципліни

Студент зобов'язаний відвідувати заняття, самостійно виконувати всі види роботи. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття і виконувати згідно плану завдання, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Студент дотримується політики академічної доброчесності. Якщо викладач виявить плагіат, то не зараховує роботу.

9. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна:

1. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності : [Навчальний посібник] / І.Д. Бех. – К. : Академвидав, 2009. — 246 с.
2. Висоцька О. Є. Формування розвивального освітнього середовища учня на засадах освіти для сталого розвитку засобами предметів природничого циклу //Члени редакційної колегії. – 2018. – С. 109.
3. Закон України Про освіту. Відомості Верховної Ради, 2017, № 38-39. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Кисельов М. Екологічна свідомість українців // Науковий світ. – 2002. – №. 7. – С. 28–29.
5. Кисельов М. Екологія як чинник трансформації методології сучасної науки // Філософська думка. – 1998. – №. 3. – С. 55–72.
6. Кисельов М. М., Деркач В. Л., Толстоухов А. В. та ін. Концептуальні виміри екологічної свідомості. – В-во: ПАРАПАН, 2003. – 321 с.
7. Крисаченко В.С. Екологічна культура: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. – К.: Заповіт, 1996. – 350 с.
8. Крисаченко В.С. Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку / В.С. Крисаченко, М.І. Хилько. – К.: Знання, 2001. – 598 с
9. Висоцька О. Є. В 53 Освіта для сталого розвитку [Текст]: науково-методичний посібник / О. Є. Висоцька. – Дніпропетровськ : Роял Принт, 2011. – 200 с.
10. Школа екологічного вчинку : [методичні рекомендації] / Н. А. Пустовіт, О. О. Колонькова, О. Л. Пруцакова. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 36 с.
11. Екологізація освітнього простору сучасної загальноосвітньої школи : монографія / Н. Пустовіт, О. Колонькова, О. Пруцакова, Г. Тарасюк, Ю. Солобай. □ Харків: “Друкарня Мадрид”, 2016. 154 с

б) додаткова:

12. Дейниченко Л.М. Основні етапи становлення і розвитку формування екологічної культури майбутнього вчителя у вищих педагогічних закладах України / Л.М. Дейниченко // Гуманізація навчального процесу: Наук.-метод. зб. – Слов'янськ: Філософія Екологічна освіта в умовах екологічної кризи: СДПУ, 2002. – С. 12-18.

13. Карпенко В.Є. Методологічна роль гуманістично-ноосферної концепції у розв'язанні глобальних проблем сучасності : дис. ... кандидата філос. наук : 09.00.09 / Карпенко В.Є. – Суми, 2008. – 172 с.

14. Юрченко Л.І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки : монографія / Л.І. Юрченко. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2008. – 296 с.

в) інтернет-ресурси:

15. Акопян В.Г. Глобалізація як універсалізація освоєння довкілля. – природного культурного / В.Г. Акопян. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_SV/Gileyasp/F6_doc.pdf

16. Державний стандарт базової та повної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/>

17. Екологічне виховання у закладах середньої освіти. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2304-ekologchne-vihovannya-v-zaklad-zagalno-seredno-osvti>

18. Нова Українська школа.

URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

19. Книш І. Екологічна освіта та екологічне виховання, як передумова формування ноосферного мислення / І. Книш. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vird/2011_13/PDF/3.pdf.

20. Концепція екологічної освіти в Україні URL: <http://www.osvita.irpin.com/viddil/v5/d33.htm>.

21. Методика екологічного виховання. URL: <https://www.slideshare.net/ssusere62942/ss-55349170>.

Викладач _____ Н.О. Стецула

Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол № _____ від _____ 2021 року

Завідувач кафедри _____ І.В. Бриндзя

Підпис Ініціали та прізвище